

חברים שהלכו לעולמם בשנה החולפת (תשפ"ג-תשפ"ד)**שלמה אבינרי**

(תרצ"ג-תשפ"ד)

שלמה אבינרי היה מגדלור אקדמי ואינטלקטואלי, מי שתרם תרומה מכרעת למחקר העולמי, לתרבות הישראלית ולציבור כולו. בשיחתנו האחרונה כמה ימים לפני מותו רציני לשאוב ממנו עידוד, והוא, שלא כהרגלו, נותר בלא מילים. האם במקרה בחר לעזוב אותנו בדיוק חמישים שנה לאחר פטירתו של דוד בן-גוריון, שעליו כתב ושאינו התפלמס כמרצה צעיר בשנות העשרים שלו על האופי המשיחי של התנועה הציונית המדינית?

חברי האקדמיה מתלבטים לא אחת בשאלה מהם גבולות הייעוץ לממשלה, ואם בגדר תפקיד זה על האקדמיה להיות מעורבת בסוגיות העומדות במרכז הדיון הציבורי. יודגש – השאלה אינה נוגעת למעורבות האינדיווידואלית של אנשי האקדמיה; הרי בעניין זה היה שלמה חלוץ לפני המחנה. היא נוגעת במעורבות האקדמיה הלאומית כגוף. לפני כמה שנים ערכנו דיון בנושא. עמדתו של שלמה, שהתקבלה בהסכמה, הייתה שעלינו לגשת לנושא מתוך ענווה וריסון עצמי. מעורבות האקדמיה כגוף מוצדקת כאשר העמדה הפוליטית מצויה בליבת הערכים האקדמיים. אך בכל מה שנוגע לפוליטיקה בכללותה, לא נבחרנו לאקדמיה כדי להיות שומרי המוסר או כדי לייצג את החברה הישראלית. מוטב שלא נהפוך להיות חלק מהמחלוקת עצמה אלא נשבץ אותה במסגרת דיון מושכל, פתוח, סובלני ופלורליסטי.

בעקבות עמדתו יזמנו כינוס בין-לאומי שעסק באתגרי הדמוקרטיה הליברלית. וכך במסגרת הכינוס דנו במודל הנאות והמאוזן הנוגע להפרדת רשויות, ובקשיי המעבר לדמוקרטיה, בייחוד במזרח אירופה. כידוע, לאחר התפרקות ברית המועצות סייע שלמה בתהליכי דמוקרטיזציה במדינות מזרח-אירופיות והיה חבר במשלחות בין-לאומיות לפיקוח על הבחירות החופשיות הראשונות שנערכו שם.

היותו נואם מזהיר בא לידי ביטוי גם בכינוס הזה, שבו דיבר על יסודות הדמוקרטיה הליברלית. הוא קונן על שבעיית הבעיות העומדת לפתחנו היא העובדה שיסוד זה של אחווה או סולידריות לא הוטמע לא בחינוך ולא בזירה הציבורית. זוהי הסיבה העיקרית לקיטוב – הגורם המרכזי למשבר שאיתו אנו מתמודדים.

כציוני מובהק וכאזרח העולם הוא נע בין משה הס, הרצל, ארלוזורוב ובן-גוריון מצד אחד, להגל וקרל מרקס מהצד השני; בין האקדמיה המקומית למקדשי האקדמיה בעולם; בין האקדמיה לזירה הציבורית. השילוב בין לוקליות לגלובליות, בין התבונה הטהורה לתבונה המעשית, היה מאפיין מובהק של אישיותו, שאותו מיזג גם במחקריו ובעמדותיו הפוליטיות.

שלמה אבינרי היה אינטלקטואל מעורב ואכפתי, מקור השראה לעמיתיו, לתלמידיו, לציבור כולו. שמחתי על שזכיתי להכירו מקרוב ולשאוב מתבוננתו הטהורה והמעשית. החלל שיתיר הוא עצום, אך זכרו הברוך ומשנתו מונצחים לעד ברוחנו ובליבנו.

יהי זכרו ברוך!

כתבה: פרופ' נילי כהן, נשיאת האקדמיה לשעבר